

Wprowadzenie

Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego kontynuuje swoją ważną inicjatywę naukową i wydawniczą, jaką jest rocznik „Kultura – Przemiany – Edukacja”. Dzięki zaangażowaniu Redakcji, jak również grona Autorów, którzy przekazali nam swoje prace, możemy oddać do rąk Czytelników IX tom naszego periodyku – za rok 2021. Mam nadzieję, że spotka się on z zainteresowaniem oraz pozytywnym odbiorem ze strony krajowych i zagranicznych ośrodków akademickich i naukowych, jak również wszystkich osób zainteresowanych tematyką podejmowaną na łamach tego czasopisma.

Z satysfakcją należy odnotować fakt, iż rocznik „Kultura – Przemiany – Edukacja” znalazł się w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym przez Ministra Edukacji i Nauki w grudniu bieżącego roku. Aktualnie Autorzy publikujący w nim swoje artykuły otrzymują 40 punktów. Jest to dla Redakcji duże wyróżnienie, ale i motywacja do systematycznego udoskonalania jakości periodyku zarówno w wymiarze merytorycznym i edytorskim, a także tym związanym z jego funkcjonowaniem w przestrzeni internetowej. W roku 2021 rocznik „Kultura – Przemiany – Edukacja” został również przyjęty do powszechnie rekomendowanej bazy czasopism naukowych European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS). Jest to rezultat konsekwentnej pracy Redakcji związanej z ugruntowywaniem pozycji naszego czasopisma w szeroko pojętym międzynarodowym świecie nauki i edukacji.

Powyższe zmiany oraz osiągnięcia nie przesłaniają nam jednak tego, co jest niezmiennym celem naszej inicjatywy wydawniczej, czyli służby na rzecz rozwoju naukowego środowiska Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego poprzez upowszechnianie, w pierwszej kolejności, rezultatów badań pracowników naszej jednostki, a ponadto poszerzanie płaszczyzny współpracy Instytutu z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, a także budowanie jego pozytywnego wizerunku w świecie nauki oraz kręgach akademickich.

Prawie niezmienna pozostała dotychczasowa struktura czasopisma grupująca publikowane artykuły w cztery zasadnicze działy problemowe. W pierwszym – *Historyczne źródła, ciągłość i zmiana myśli edukacyjnej* – proponujemy Czytelnikom cztery teksty oparte na bogatych źródłach, przede wszystkim historycznych. Tematem pierwszego z nich jest zagadnienie korelacji nauczania religii z innymi przedmiotami szkolnymi na łamach wydawanego w latach 1911–1939 „Miesięcznika Katechetycznego i Wychowawczego”. Z kolei Autor drugiego opracowania poprzez analizę dzienników urzędowych Ministerstwa Oświaty

podjął próbę omówienia kwestii opieki lekarskiej i zdrowotnej nad uczniami szkół podstawowych w latach 1945–1961, natomiast Autorzy kolejnego tekstu dokonali uporządkowania informacji na temat maturzystów małopolskich szkół średnich, którzy zdawali ten egzamin w niezwykle trudnym dla Polski roku 1920. Ostatni z artykułów w tym dziale to swoista podróż przez historię Polaków w pierwszych latach II wojny światowej, przepełniona martyrologią Golgoty Wschodu, z ukazaniem jej kontekstów wychowawczych i tożsamościowych ważnych między innymi w edukacji patriotycznej i obywatelskiej młodego pokolenia.

Niezwykle interesujące i aktualne są problemy podejmowane przez badaczy (teoretyków i praktyków), których opracowania znalazły się w drugim dziale – *Rodzina i szkoła – wspólne obszary kształcenia, wychowania i opieki*. Dotyczą one doskonalenia zawodowego nauczycieli, dysfunkcjonalności i problemów współczesnej polskiej rodziny między innymi w świetle danych statystycznych, nadopiekuńczości wobec dzieci z niepełnosprawnościami, znaczenia funkcji opiekuńczej szkoły dla prawidłowej realizacji procesu dydaktycznego i wychowawczego, a także edukacji zdalnej oraz immunizacji dziecka na Covid-19.

Dział *Psychologia wobec współczesnych problemów edukacyjnych i wychowawczych* w bieżącym tomie obejmuje pięć artykułów. Autorka pierwszego z nich starała się ukazać rolę administracji samorządu terytorialnego w kształtowaniu profilaktyki i wychowania w trzeźwości na przykładzie miasta Lublina. Z kolei w drugim opracowaniu (w wersji anglojęzycznej) analizie, w wymiarze porównawczym, poddane zostało zjawisko billingu w aspekcie doświadczeń hiszpańskich i finlandzkich. W tekście trzecim zostały przybliżone możliwości wykorzystania i spiracji religijnych podczas terapii logopedycznej osób z afatycznymi zaburzeniami mowy. Czwarty artykuł ukazuje pojęcie wyobraźni jako zjawiska synkretycznego, głęboko zakorzenionego w tradycji poetyckiej, a jego Autorka bazuje na twórczości Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Ostatni tekst w tym dziale to poszukiwanie odpowiedzi na pytanie dotyczące percepcji czasu młodzieży korzystającej z Internetu, który współcześnie stał się dla niej miejscem zawierania społecznych relacji, nauki, rozrywki oraz zabawy.

Ostatni dział zatytułowany *Uniwersytety i szkoły wyższe w perspektywie wyzwań cywilizacyjnych* przynosi dwa teksty anglojęzyczne. Pierwszy dotyczy obecności nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w przestrzeni akademickiej, natomiast drugi odnosi się do hiszpańskich doświadczeń czasu pandemii w zakresie adaptacji szkolnictwa wyższego do związanych z nią wyzwań, a także b-learningu.

Nowością, w porównaniu z dotychczasową strukturą periodyku, jest wprowadzenie działu zawierającego recenzje nowych publikacji naukowych z dziedziny pedagogiki.

Na zakończenie pragnę zaprosić i zachęcić wszystkich pracowników naukowych, reprezentujących zarówno krajowe, jak i zagraniczne ośrodki naukowe,

do współpracy z Redakcją rocznika „Kultura – Przemiany – Edukacja”. Czekamy na Państwa artykuły i recenzje związane tematycznie z profilem pisma, które po poddaniu zwyczajowemu procesowi recenzyjnemu z przyjemnością opublikujemy.

Pozostając z nadzieją na pozytywny odzew z Państwa strony, życzę wszystkim Czytelnikom, aby zasób treści, jaki tym tomem wprowadzamy do aktualnego dyskursu naukowego, był dla wszystkich inspiracją do własnych dociekań badawczych, a także źródłem refleksji o wychowaniu i kształceniu człowieka XXI wieku.

Redaktor naczelny
prof. dr hab. Roman Pelczar

Rzeszów, grudzień 2021 r.